

525 მანეთის საბჭომ ამ უფლის 475 მან. მიუხედავად და ს თუხანად აქცია სახელმწიფო განყოფილების განაზრგა. ხელისის სწავლებამ ამ წლის სექტემბრის თთიდან უნდა შემოიღონ. შემდეგ საბჭომ დაადგინა, რომ სახელმწიფო განყოფილების შემადგომელი მობათხანთა ერთად ესთხოვით სა- მისწავლო ოლების მზრუნველს, რომ მთავრობა დაეცემებაროს ამ საქმეში და 500 მანეთით შემეწებოდა აღმო- გვიჩინოსო. რაღა თქმა უნდა, 1500 მან. ადვილად შეიძლება ორის ხე- ლობის სწავლება შემოიღონ, ზეინ- კაობისა და დურგალობის. ამავე კრებაზედ საბჭომ გადასწყვიტა, რომ ხიდი ვაკეთოს როინუნდ. ხმის უმე- ტესობით დაადგინეს, რომ ხიდი იმ ადგილს ვაკეთონ, სადაც ამ ვამად ნავით გადის და გამოდის ხალი.

* * * შემოიწვიოს ტაძრის მღვდ- ელი მამა იოანე დავითაშვილი ვთხოვს დაუტკბოთ შემდეგი: გარდა ამ შემოიწ- ვილებიან (913 მან. და 30 მან.), რომელნიც თავის დროსე უკვე მოკისნი- კი იკეთებია, ტაძრის განსახლება კო- მიტეტის სარქმითაჲს. ქ. ქუთაისის სასულიერო სემინარიის ჟღერად- გეგმა მამა ნ. გ. ტატოშვიდამ—5 მან., მ. მადამე—5 მან., ი. შარაშვიდამ— 1 მან. ქ. კლინის (მოსკოვის გუბ.) მთავრობის ზედამხედველსაჲს (829 მან.) მოაკვირდა 26 მან. და 15 მან. ქ. პო- დოლსკის მთავრობის ზედამხედველსა- ჲს (680 მან.)—17 მან. 15 მან. სა- დანასი მღვდლის მამა ალექსანდრე ტო- ტუნოვის თაოსნიობით—23 მ. 40 მ. (შემოსავლი: გ. გ. დადგეულოვი—3 მან., ნ. ს. უნიკოშვიდამ—3 მან., მდ. ალექსანდრე ტატუნოვი—3 მან., მამამა ნიკოლოზის ასულმა სვეტიც- ლოობითი განთავისუფლებამ, კერძო რაიონდ გამოხატებისაჲს: საქალაქო ხარ- ში არ ერთმეცა, მეფის მანბნითი, გარ- ში პირადუტის მინისტრის ყმებს, ანუ გათარხნებული არიან ბაქიამდ გლეხნი წმ. სადღვლისა 17).

ეს განთავისუფლება სახელმწიფო ხარჯისაჲს ხშირად მოხდებოდა სე- ლის მოსახსენებლად. მეფე ვრცელ სწრაფს ურბნისის სობორის ერთს ოჯახს გლეხს, რომ განსაკოვანა წე- ლიანდუტის ერთხელ ადამა გაუმართოს. ამისათვის იგი ანთავისუფლებს ყველა გამოხატებისაჲს (დალისაჲს). კარდის განთავისუფლებას, პირისთავის საგან, სვეტიცლასაჲს, ბეგრისაჲს 14). კეთილ მოარწმუნე მეფენი დროს უნი- შადენდ ამ წიროსათვის: დედოფალ- მბ გულშარმა დაუწყეს ყმებს ქეთა- ხევის ეკკლესიისას 25 ნოემბრის ალა- პის ვადაზდა 18). ვადასთან ერთად უნიშადენდ შემწიროვლნი, რა უნ- დ. მოგებნათ ყმებს ამაზე: ორი ცხვარი, ერთი ხარი, სამი კალი ზე- რი, ოთხი კოჯა დეირი, ორი ზურ- გივლი, ერთი ლიტრა ყველი, ერთი ლიტრა ერბო, ასი კრეცხი, ჩარეკი მარილი, ერთი ლიტრა სან- თელი და ჩარეკი საყმელი 20). და- წერილებით მამათვლილია რიცხვი და რაოდენობა შესაწირავთა. საკვირე-

კოსამ—2 მან., ანდრია პათიკემა— 50 კან., ნ. ფისლაჲვი—1 მან., მ. ან- დრეჲვი—1 მან., ანდ. პათიკემა—50 კან., ზაქარია კასიკემა—50 კან., იე. ზო- ტრაკემა—50 კან., ალექსანდრე კონდრ- ტეიკემა—50 კან., ზაქ. კონდრატო- ვემა—50 კან., მარამამა—50 კან. და სს.).

პელოვსკის პასლის ქაჯაქის უ- რაგვისკან (372 მან.) 17 მან. ქ. მრავაქის მთავრობის ზედამხედველსა- ჲს (483 მან.) 5 მან. 5 მან. ქ. ქუთაისის ადგილობრივის კომანდისაჲს (1468 მან.) 5 მან. 45 კან. კაცეის ადგილობრივის კომანდისაჲს—5 მან. 40 კან. ქ. დობრეკის გამგებისაჲს 4 მან. 45 კან. კრულოვსკის ვოლო- სტნის მართველობისაჲს—4 მან. ქ. დუშეთის ადგილობრივის კომანდისა- ჲს—3 მან. მრავაქის მარის ბოჭ- ვისაჲს 1-ს სტანისაჲს—2 მან. 85 კან.

ქ. ბათუმიდან ბან მისე ნათის თაოსნიობით—13 მან. (შემოსავლს: ი. კურთაშვიდამ—3 მან., გ. ზურგუ- შვიდამ—3 მან., ნ. ტაბაძეშვიდამ—1 მ. გ. შქვალაშვიდამ—1 მან., ბ. სახა- ნოშვიდამ—1 მან., სეკას. ტვადიშვიდამ—1 მან., ი. გო. სალაშვიდამ—1 მან., და გ. დესტრაქოვამ—1 მან., დავით სიდიორ- შვიდამ—50 კან. და დავითამა—50 კან.

ქ. ვერხნენდერაკვიდან ა. ლეუ- დავისაჲს—2 მან. ოზურგეთიდან ან- ნიმანდრეკ ამბროსისაჲს—1 მან. წინანდელი იოთა 913 მან. 30 კან. და ესხანდელი შემოწირულებანი 141 მან. 40 კან., სოლ—1054 მან. და 70 კან.

გამეკ კომიტეტე ნიჭობის ტაძრის შეკეთებისა და განსახლებისა უგულობა-

დეს მადლობას უდენის ყველა შემო- წირველი.

* * * 1 მარიამობისთვის ზეინ განყოფილ- ზაში, სე დადის 9 საათზედ, სემპაინი ქუ- ჩაზე, სემპაინისაჲს სახელებში ცეცხლო მო- გილა ზურხის მშენებარეს. ცეცხლო შინაურის ლონისებოთა გაქმუნს.

* * * იმეუ დღეს, ესე ნაშუადღევს 4 საათ- ზე, ძირელი მთავრობის სარქმის ქვეშევრ- ლის ჰესან-ჰედი-სეი-დოლი ვიზირობა შესე- ლას გულ-ზად-მინდ-გინის ენამესთოა სახე- ლი. მოგონი გე არ უშუშეს. გუჯარე- ზელმა სარქმისა დასურა ზუგუთი ციხეში მოსამხანგრე, ლიჩილი, გეუქიანს მარხული ვაქსე-ჰედი-ჰაბა-ოლი, დაჭრილი მიხელი სამყურალოში გაგზავნეს. დანაშაუე შეე- ზრეს. გამამოგა სწრაშოგეს.

* * * 1 მარიამობისთვის ქალაქის ექსპე- მისელები და ზეინ განყოფილების პო- ლიციაჲს დათავადურეს ჰაზარი და გადაუ- გინეს 200 ევანგლის სახამორი და ნესეი, ცოტაოდენი მსხალი, ვაშლი და ქლიაე.

* * * 1 მარიამობისთვის ამავე განყოფილ- ზის პოლიცია შემოვირ ვარს-კატის შვილი ალექსანდრე ადამოვი, რომელსაც წინა-დაშეს გეგუნდმა ჰედილი უშუშრესი და წელი 25 მანათის აყვეი. გამამოგა სწრაშოგეს.

წერილი ჯამახთიოდან

მისი მადგე ყოვლად უსამეცხლოესო- ბა, საქართველოს ეკლესიისა მადგე, უჯახეთში (სახელქაჯაქის მარხობა).

17 მკათათვისა, ნაშუადღევს 6 საათზედ, მისი მაღალ ყოვლად უშე- დიდელეოესობა, საქართველოს ეკლესი- ხოსი მაღალი, თავის ამალით ამობრ- ძინდა ახალციხიდან საფოსტო სად- ზი მოურავს, ამაზა ნაცვალს, ამაზი მამასახლისსა, სასადასე საბატონოდ ასხედ ორი ცხვარი, ერთი ბატანი, ორასზედ ერთი შიშლიგი მობაღისეს, საბაღაზე: ცხვარზედ ცხვარს ალე- ბენ, თახზე თახს; აურილის კაცის საბოში რომ სიხა (მოსული) გლე- ხი შევიდეს, იმის ნანაჲ-ნათესს ნუ წარათმევენ. ერთი კაცი რომ დაწერებული იოს და იმისი ორი შვილი მჰას დილოდენდ, იმ ბერი- კაცს „დღეათაში“ ნუ ჩაადღებენ, მალს ნულრა სთხოვენ. იქვე რომ ერთმა ნულრა ქურდობა იქნას, შევიდულად აწუციენებდენ: ერთი-ორად ბატ- რონს, ოთხი ბატონს და ერთი მო- ურავს.

გასამეცხლოად ეცდოდა მოურავს ხარი ნაცვალს ამაზი, მამასახლისსაც ამაზი, ქერი კომლზედ სამი კოლია, ნაცვალს ერთი; ფურხედ ერთი სტილი ერბო. სასქმე, თუ იმ ქვეყანას გათხოვდეს, მოურავს ექეს შურთი, მამასახლისს ამაზი თუ სხვას ქვეყანას წაიყვანონ, მოურავს სთეთი ამაზი, მამასახლისს ამაზი. მოურავი როდესაც მივიდეს მამათვლილად ძღვენი მიუტანონ, დავა- ნის ნებით, თორემ ძალით ნუ მსთხო- ვენ. მოურავი კოჯარზე ულავს ნუ სთხოვს, დაღას ათისთავი; სსასა- ლის (მეფის საკუთარი მოხელის) რიგი ხიზანზედ, ახალ კაცზედ: ერთ წლა- მდის თარხანი იოს, ნურას სთხო- ვენ. საჭყრო ხარი ბატონს, სამი ამა-

გურ „აზაზზედში“, რომელიც ახალ- ქალაქის მარხში მიდებარებოდა, აქ ეგ- ზარხოს მიეგება ბეგერი აქუერი ცხე- ნოსანი ქართველობა და სომხობა, როდესაც მისი მაღალ ყოვლად უსამ- დიდელეოესობა სადგურზედ გადმობრ- ძინდა, ყველა იმ შეგაროვანი ცხე- ნოსანი ხალი მიიღო ხელზედ სამი- ხეველად და ყველას ჯერები დაუ- რივა. შემდეგ ამისა დროცა სერე- თოდ ცხენოსნები და იმავე საღამოს გამეზაზურა ახალქალაქისკენ სწორედ საათის შვიდის ნახევრზედ. ამაზევის სადგურზედ მის მიუყვებებს მოსდევ- დენდ ცხენოსანი ქურთები. ქურთე- ბი სულ მიიღო წითელ მაულის ტანი- საცმელებში იყვნენ მიართული და ხელში „მუწინაშევის“ (გოცილი შუე- ბი) ეკირათ. ამაზევის სადგურიდან ცხენოსანი შეიცვალა, აქედან გაყვა 60 ცხენოსანზედ სომხობა და ქარ- თველობა ქ. ახალქალაქამდე.

ხშირი ბინდი იყო, როცა მისი მე- უფება ამობრძინდა ახალქალაქში. აქ, ქალაქის პირში, ხიდიან, ერთის ჩაუ- რით წინ მიეგება ქალაქის პოლი- ციის ბოქალური, რომელმაც თაოი- ვინობა მოახსენა ცხენ და ცხენ ეგ- ზარხოს. ეგზარხოსი პირდაპირ ქარ- თველების ეკკლესიისკენ გამებართა. შთელი ქალაქის სომხობა ქუჩებში სა- ყურებლად გამოხულიყო და ეგზარ- ხოსის დანაშვის უშალ თავს იხრიდა და თავ-მადალიე მუქლს იყრდა. სო- ზებისა და ქართველების ეკკლესიებ- დან განუწყვეტელი ზარების რკვე ის- ბობა ეტლებში შოიავს მარხის უფ- რობის სადგომისკენ და ისე მივიდენ ეკკლესიისათან. ქართველების ეკკლესი- ისი ვალაჲანში, ვაღამა-გამოღობე, იდ-

გა ადგილობრივის კომანდის ჯარი, ვალაჲნის ვალაჲფილდან დაწყებული ვიღურ ეკკლესიის ბეჭედ დაგებული იყო ლევა ფერის შალი. ეკკლესიის კარებში მისს მაღალ ყოვლად უსამ- დიდელეოესობას მიეგება შემოსილი მღვდელი, ი. ჩიბაძე, რომელმაც ეგ- ზარხოს მთავრობა ვერაი. ეგზარხოს- მა ვერაი რომ მთლი მღვდლისაჲს, მიზარხუნდა, დასავლეთის მთავრს მდგომ- ხალის ვადასწერა ვერაი და შებრძან- და ეკკლესიაში, როდესაც ეკკლესი- დანდ გამობრძინდა, მისი მაღალ ყოვ- ლად უსამედიდლოესობა მიიღო წიქნა ლამე სადგომად მარხის უფრო- სის სახლში.

მეორე დღეს, ე. ი. 18 მკათა- თვისას, დილის 6-ს საათზე, მისმა მე- უფებამ ინება წარბანდენა ვაქრის მო- ნასტერში. ამ დღესაც ბეგერი ცხენო- სანი მიხილდა ეტლებს. ამავე დღეს, საღამოთი, ეგზარხოსი ისევე უკანვე დაბრუნდა ახალქალაქში და ლამე გაათენა იმავე მარხის უფროსის სახლ- ში.

19 მკათათვისას დილის 8 საათი იქნებოდა, რომ მისი მაღალ ყოვლად უსამედიდლოესობა გამოეგებრთა ახალ- ქალაქიდან ბორჯომისაკენ. ახალქა- ლაქიდან გამოხელისათანავე ადგი- ლობრივის კომანდის ციხიდან ვიხრო- ცის შვილ რვა ხარბანანი, რთაჲც გუზაზედ მდებარე სოფლებს შეატარა- ნათეც ეგზარხოსის გამობრძინება. სოფ. კოთელის ხალხი, როგორც ზედ გუზაზედ მტხორებნი, იღვა გზის პირას და ელოდებოდა ეგზარხოსის მობრძინებას. სწორედ ათის მე- ოთხზედ მისი მიუყვება მობრძინ- და სოფელ კოთელისა. ეტლიდან გადმოგზინდა თუ არა, ინება კა-

ლოდ ბატონს ამას დაუმეტეთ კიდევ უფებარში ვარდასახალი: des fontaines, puits, routoirs, etangs, gairesunes peages, eaux, carpot, ser- vage l'accapient, plait à mere, rach- halt (relief), ifforage, palverea- (taxe)... საერთო ჩვენში და ევროპა- ში იყო ბატონ-ყმობის დასაწყისი და მისის ვანეთარების მსგელლობა. იგი, როგორც ესთიქობი, დაიწყო ევროპ- ერიკა მუნებთან და შემდეგ დადოი- მარეობაში საბატონო ყმა. მაგრამ ერთი თვალის გადავლება მკარა ევ- როპის ყმათა ვარდასახალზე, რომ ეს აზრი განვკარგობთ. საშუალო საუ- ლუნებში გერმანელს, ან ფრანგს ისეთი შემამარწმუნებელი და საზიზღო- რი სამსახური ელი ბატონისად, რო- გორც jus primae noctis (უფლება პირველის ღამისა, შემდეგ კაცანზედ ჩამოხდომალი). არ იყო ჩვენში ასრეც წოდებული pontaticum (ხილზე გა- სასულიყო ხარჯი), ripaticum (წყლის პირზედ მიმსულიყო გამოხლები), rotaticum (ურეგული მისცემა ხარჯი), არ ვაგონოლა ჩვენში უფლება ban- nalités, რომლის თანხმად ბატონს შეეძლო მხოლოდ თითონ წისქვილის დაბრუნება, აქრადეც ხელსაშევივის მზარებისაც, რომ ყველას იმის წის- ჭვილში ვუქვა და დაეგებული მინ- დე ეხანდა; droit de banviz -ლე- ნის ვასილდის უფლება 30—40 დღის განმავლობაში რთილის შემდეგ ე- ლევა მხოლოდ ბატონს 24). არ იყო უფლებად ჩვენში აკრახილვა ტყის მხა- რებისა და ნადირობისა. საფრანგეთში la chasse (ნადირობა), colombiers (სამტრედეს გამებართა) შეეძლო მხო-

1) ჩრ. გრ., 24.
2) ჩრ. გრ., 51.
3) ჩერკ. გუჯ., 27.
4) ჩერკ. გუჯ., 89. ხან წეს დრო იცე- ლებოდა და 25 ნოემბრის მაგივრად ინიშე- ლოდა 15 ნოემბრს, ჩერკ. გუჯ., 15.
5) ჩერკ. გუჯ., 9. ამ ვადასახან ხან ეტლები, ხან ავალაგეს: ეტლები უგუბი, ქო- ზები. ჩერკ. გუჯ., 15.

21) ჩერკ. გუჯ., 10. ტახტის ძირის სატყრო ვადების მძღვლს ორს დღეობს ერთ დღეობს თეთი ზეგის სწორედენ, რომ უფრო ნაყლები გამოეგებრთა ვადებისათვის. იფერა № 216, 1887 წ. „სწორილი ქრონიკა“.

22) დასტურდა. გვ. 11.

23) ჩრ. გრ., 4.

თელის ეკლესიის ნახვად, მაგრამ მოახსენეს, რომ ეკლესიასთან ცენტრის მისვლა შეუძლებელია, რის გამოც ეკლესიასთან მისვლა აღარ მოხერხდება. ეკლესიასთან მისვლა შესაძლებელი იყო და რომ მომზადებულიყო მისი მთავალი ყოველდღიური უსამღლო სობა, ეკლესიას მებრძოლ სამუშაო მდგომარეობაში წახვედა...

აქ ვახსენებ, სოფ. კოთედილის ზემოლ, შეგროვდა ხალხი დღე-მუდისა და მისი მეთევითისაგან იღებდნენ ლოცვა-კურთხევას. გზარობისა ეყვალს აიხაზა ასხურა, დალოცა ხალხი ოთხ-კუთხედ, აკურთხა დათეხილი მინდვრები და ყოველივე საცხოვრებელი ხალხისა და გაემგზავრა ბორჯომისაკენ.

იქ მყოფი ხალხი დიდხანს არ აშორებდა თვალს გზარობის ცენტრს და ამას ამბობდნენ: „დალოცვის შენი მარჯვენა და შენი ლოცვა-კურთხევა იყენს ჩვენზედ, რომ ევლარსენით შენგან ლოცვა-კურთხევის მიღებას. გვანათლა აქუთობა, განათლა, მაგ დალოცვილია!“

გ. კობახიძის მიერ

ბ) სიღნაღის მახრამდე

(წინასწარი)

სოფლის მოხელეებთან არ არის ბუნებრივი ჩვენი სოფლობა. ამას წინადა ჰყოფდა ერთი სოფელიში მამასახლისი, რომელმაც საქმია ფუფუნებით შექრისა სოფლისა და სახლისგეზობიდანაც თავი დასაწია. იმისი შავალითი აიღო მთელი სოფელი მამასახლისმა, რომელმაც საქმია დაგმობა თვისი სამამასახლისო, სოფლებსაც მანამ უთმინა, სანამ „დანაყვალზე არ დადებოდა“. მაშინ-კი განიღო გამოძრა, გადაყენეს მამასახლისობიდან და რამდენიმე თვედასახინო ქუთაისს აღების დაპტიკებით საპროტარული მისცეს.

ახლა ხანს იყო ამ სოფელში ბოქალი ვადაყენებულის მამასახლისის მიერ ჩადენილი ომების გამსახიბლად. თუქცა ნამამასახლისარი ძალიან ხროვიანი კაცია, მაგრამ აქ მინც სრული იმედი აქვთ, რომ მართლმადიდებლებს არ გადაუტყვენ მართლს გზას და ნამამასახლისარს ღირსებას სახელს მიაყენებს თავის სამამასახლისო სოფლის გამტეხისათვის. იქნება ამ მავალითით მინც აღაგზინოს პირიდა სევაძე, რომელითაც სოფლის მოხელეობა უფლად ხელში, მხოლოდ იმიტომ, რომ სოფელი გასაძარცვონ და, შეწყობის ნაცვლად, გამოხრან და შესქამონ...

სოფლის ყოველთვის ფოსტის ფულისა და სხვა ხარჯების გაწერის დროს უფრო იძარცვება, ყოველი ავი და კარგი სოფლის მწერალსა და ამორჩეულ კაცებს სინდისზე და მთკიდებელი, რამდენსაც მტერს ბუჩხის გამოყოფილებზე ფოსტის ფულის აკრების დროს გაფხვილს გლეხების გრძობდა თავიანთ სასარგებლოდ, ვე იმით უნარზე დაპოკიდებულ. ამასთანა ბუფლებს გადაეღობა მხოლოდ იმედი და თანდართის იხიზრება და ფეხს იღვამს, როგორც მიღებუ და ნაკარი კანეთი ეტყენებში და ეფილოქერა — იმერეთში.

ბევრმა სწიფარკი გამოაცხადა, მაგრამ კუმბარბეგების შეტყობა ყოველად შეუძლებელი შეიქნა, რადგანაც ისე ჩვენი სახელწოდება სამხარეთელის დაეთ...

რები არეულ-ღარეული, რომ თვით იმის აზრზე-ღარეული ვიღვარს გამოცემული. ზოგ სოფელს სრულგზობა არ გააჩნია დავთარი. ამ შემთხვევისათვის აუცილებლად საქობია, რომ სამხარეო სამხარეთელთა იხიზროს ყურადღება სოფლის ამ გვარ უსამართლობას და არეულ-ღარეულობას და შემოიღოს ქართულად დაბეჭდილი სახარათო დაწესილი დაფათარი, რომელშიაც სახელი, გვარი და ფულის რაოდენობის ჩაწერა და დასკორებით (როგორც სხვა დაწესებულებაში ყველგან), ასე იმ ერთი პირი რომ გლეხებს ეწოდებდეს, მეთაური პირი ნაპრობის უთუოდ დავთარი ჩრებიდეს საკონტროლოდ...

აი ესე ვაწერებს ზოგიერთი სოფლებში, მაგ, ბაკურ-ციხესა და კარდენაში, ფოსტის ფულთან ერთად სხვა წერილობით ხარჯიც, რომელიც ხალხს იკვების თვალთა უტყვის: მართალია მიწის მშობლების ცხენებისა და სახლის ქირა ვაწერებს, მაგრამ მინც ბევრი-ბევრი შემოგვეწეროს და სხვა. ვერ კარდენაში 6,637 მანეთი ვაწერებს, ამაში ორას თუნამდე სოფლის წერილობით ხარჯიც: სკალის მას წაყვებულის ვადავირი კმპ მანეთი 4 ცხენი და იმათის შეჯამებულობის ფასი, რომელიც სოფელს აუაღიენს მიწის მშობელთათვის, აგრეთვე მიწის მშობლების საღვრის ქირა და სხვა-და-სხვა.

თითონ სოფელს დიდებულნი ჩვეულება და წესი აქვს ფულის გაწერაში, რომელსაც სხვადასხვად ვერ შენებდება კაცი. მაგ., სოფ. კარდენაში შემოსხმებული 6,637 მანეთი ანუ ზღაღივთ ვაწერებს, ე. ი. ვაქცობაზე, ანუ მკლავით შემძლე მამარბეგითი მუშამაც რომ იყოს ოჯახში, ყველას თავ-თავის ხედვას შეუწერავენ, ქერი-ობოლის და ობერ-ტილის კერა ერთ-ერთს არ გამართმევენ. ასე და ამ გვარად ყოველი ქვირთი და ობოლი სოფელს ვანთავისუფლებული ჰყავს ყოველის სასოფლო ბეგარა-ხარჯისაკენ.

ორიოდ სიტყვას მოვასვენებ მიჯნა საზღვრების თაობაზე. აქ ამ ვადა რამდენსამე სოფელში არიან მიწის-მშობელნი, რასაკვირვებია, რომ წესით მტრ-კაცდენი. მავალითად, ჩალოუბნში ერთია, ბაკურ-ციხე-კარდენაში ოთხ-ოთხი და სხვა. მიწის-მშობელნი თხოვლობენ სოფლისაგან ცხენებს, საღვრებს, შვებსა და სხვანი. კიდევ გჯინ ვაგარდეს, რომ არა ვაგარდენდნენ და უარაზოდ მოხევილებს წუხს არა სდებდნენ და ზოგი მათგანი გჯინთა და მთარბით ზოგი უშტაღლებდეს სოფლის მოხელეებს.

— რა ცეცხლში ჩავეყვითი, თქვენი ქობით! არა, რა ჯანდაბიდან უნდა მიმტარო მავთი იმედი სის უნარით ე ქართული უნარით არ მოგვწამს, ვერა უნარდები გეცეციათ, მა ზაგანიტი უნარით ჩვენს გლეხსა საიდან უნარდები? შე მოგვიჩვენოს სოფლის მოხელე.

დასჯერი არ არის, რომ ვითომ ასეთი წესი იყოს შემოღებული:

ა) სოფელმა გინდ თუ არა, უნდა უშვარდოს და დახმაროს შესაფერი მადღურები მიწის-მშობელთათვის!

ბ) იმარენოს სადაც და როგორც უნდა იყოს ყოველ დღე სოფელმა ოთხ ოთხი ცხენი, ღამ-ღამობით თი

თონ შეინახოს, თითონ აძოვოს და ყოველ დღის რვა საათზე გაცილებული, დაურეგული და აღკაზმული მოართვის ახირებულის უნარდებით!

გ) უშვარდოს და ვაუთინოს ყოველს საკირივანზე შვმა და სხვა!

ჩვენ არა გვერინია, რომ მიწის-მშობელთა ასეთი უფლება ჰქონდეთ და, თუ აქეთ, რათ უნდა მოთხიზროს ვე ყოველივე მარტო გლეხს! მაშინ-როდესაც მამულები სხვის უფრო გაცილებით მეტი იმევენება, ვიდრე გლეხებს! მავალითად, კარდენაში რად უნდა ხეზბოდეს ყველა ეს მეტი ხარჯი მარტოცა გლეხობას და არა იმ-პირი მემამულეებსაც, ან სიღნაღში მხოველი სოფლებს, რომელთაც აქ საქმია ევენებები აქვსთ!?

ნათქვამია:

წინა მართლისა სახართ: ის სესა შეაქმს სხვას წელდას...

მინც დიდი არეულობა დაჰადა აქ მიწების გამეჯენამ. ძმა ძმას აღარა ჰყოვავს და მეგობარი — მეგობარს!.. სხვა კაცს თავის დღეში ველოცო არა ჰქონია სარგებლობისა, იქ აცხადებს დავას და ირეგებს „ჩემი საკუთრებაა“. განა რას წინაშეს ეს, თუ არა ჩვენის ვანებისა და წინების უკან დაწევს? ვაგონილ-აკითი კარგად, რომ მამული ჩემი საკუთრება და გინდად იმ პატარა ლუკმა გელდად გამომართა მოთ?!. განა ეს შესაფერია კეთილ-წინებისა!.

მოვიყენ მხოლოდ ერთს ამხვს რომ ამოვიხვებოდა უკეთ ვიგოს საქმის პირველადი უფლები: აწ უკეთ ვარდაცვლებულს ბაკურ-ციხის მცხოვრებს თ. აღათო ვანაძეს მოუციდინა ალექსანდრე მალაია შვილისათვის თავის ნაყვები, კარდენაში მცხოვრები, ივენე, ანდრია და ბასილა ხელაშვილებს ამ რამდენისამე წლის წინად, გლეხებს თავის ძველ ნამატონარი კიდევ დაავიწყდათ.

20 თბითავე, როდესაც მიწის-მშობელი მთავად ხსენებულ გლეხების მამულებს, თ. ი. ბებურ-ვანაძემ გამოუცხადა მიწის-მშობელს, რომ ეს მამული და მთავად მოხსენებულის გლეხების ყოფ-სტორება მე მეკუთრების, როგორც მებატონესია. როდესაც ჰკითხეს: საიდან, როცა თავის დღეში შენ აქ ვანაძეებისა და გლეხის ხელაშვილი შენს ნაყვებად არ ვაგონილო, თავიდა უზახსება: ამ ვივიდეს ეს ცდებები თავის მიწა-წყლთ თ. აღათო ვანაძის შეილის ვლადიმერისაგანაა.

— როდის იყიდეთ?

— ამ ცოცხა ხანში.

— როგორ შეგელო ღაღის ვაყვად გლეხებისა, როდესაც ერთსეულ ვაჰკიდა კიდევ იმისმა მამამ და მიჭიდა და სახელდარ მალაია მოხელს?

— ვე მე არ ვიციო, მოუჭრა მოკლედ თავიდა და მიწის-მშობელს ვანაძის თხოვლობდა მისი მამული. მისი-მშობელმაც აიღო და ჩასწრა 1198 სტ. ჟურნალისა. აქ გლეხმა ვეღარ შეიძარა თავი და სასოწარკვეთილებით წარმოხატეს:

— რამდენჯერ უნდა ვაგვიდონ, შენი ქობი, რომ დავა ვიციო? ცხონებულმა ღაღის მამამ მივეცა მთავალი შვილს და ამ ჩემს ვაშურდალს იმის ექვსაზურები. ცხლა ეს მეუღლები, თქვენი ძვილის ნამატონარის შვილმა მიმიცა თქვენი თავი და დალოც მე უნდა წავილა და კულუხ-სკაო. რომელს ერთს უნდა მივეც და

რა წყლმა ჩავერდ, რომ აღარა გამეცებოდა?!

შესტკერი ამისთანა ამხვს და ძალა უნებურად ვაგონდებ:

გული ვრუდას ვაგონს, სარბი და ვაგონდებ!

მეყოფიერე

წერილი ამბები

პარიზის მსოფლიო გამოფენისეულ, სესათა ცნობას შირას, ამაჰვას თურმე აგრეთვე ცნობები იმის შესახებ, თუ მეუღს დადამიწის სურველ რამდენადრო-გამოშუებით გამოიქვს გამოდის. ამ მხრად პირველი ადგალი გერმანიის უზრატეს თურმე, რადგან იქ აბეჭდეს 4700 ურნალი და 800 ცაჭეთა. ბგერი სპეციალური გამოქვამს აგრეთვე სასელაფია სამეცნიერო, სამსატურო და სატექნიკო. ვეგანდელ ურუგესი ცაჭეთი გერმანიის „Frankfurter Post“-ის, 1616 წ. დასწრულია, სოფლო ვეგანდელ გაუცნებებულად — Berl. Tageblatt“-ის, რომელსაც ვეგანდელ 55,000 გეგმადარი აბეჭდეს. გერმანიის მოსდესი ინგლისს, სდაგ ჰურიოადულ გამოცემვთა რიცხვი 3,000-მდე ჰადს და ამითა 800 ვეგანდელ-დადური ცაჭეთისა. საფრანკეთის სასელაფიფიფიფიფი ამ მხრად მესამე ადგალი ურატესს და ამ ქვეანაში ურატელ-ცაჭეთისა რიცხვი 2819-მდე იქნება. შემდეგ იტალიას, სდაგ 1400-მდე ჰურიოადული გამოცემვა. პირველი იტალია ვეგანდელი ცაჭეთი ურატეს დასეჭვად 1797 წელს. ავსტრი-უნგრეთისა გამოდის 1200 ჰურიოადული გამოცემვს, ამ რიცხვი 150-მდე ცაჭეთისა. ისპანიისა 850 ურნალი და ცაჭეთისა. საუბრეთში, შედრებით რომ ითქვას, კარგად დიდალი ცაჭეთი აბეჭდება და მარტო თანისა 54 ვეგანდელი ცაჭეთი გამოდის. ამს მისევე დადური ცაჭეთი გამოდის. მისი, სდაგ, ჰლოანდა, შვეიცია, სორბეგია, ისპანეთი და, დასაწრად, ზორტუგალია, სდაგ ჰურიოადელიცაჭეთი ვერ-ვერთობით მთავან მიერად არის განხილავებული. სულ ვერაჰაში 20 000 ურნალი და ცაჭეთი გამოდის, საზოგადოებრივი, სალიტერატურო, სამეცნიერო, სამსატურო, სატექნიკო ავრადიული და სხვა ვერა.

ჩოანის ჰურიოადულ გამოცემვას რიცხვი 3,000 ადის. ამითა ურატესობა აბეჭდება აბანანისა და ბრიტანის ინგლისისა. მისეთა ურატესობით მეტად დარბადა, პუების ოფიციალურ ცაჭეთი „გონგ-მა“-ს გარდა, რომელიც სამს გამოცემვა აბეჭდება ვეგანდელ და სხვა-და-სხვა ვერ ჰლოანდა. მხოლოდ ერთად ცაჭეთი აბეჭდება მსხვანაში და ერთი ვერაჰაში, აბანანისაში 1500 ურნალი და ვეგანდელითავითი, ვეგანდელიცაჭეთი აგრეთვე ვეგანდელითავითი. ამითა აბანანის ვეგანდელ მეტად ვეგანდელიცაჭეთისა გამოცემვითა და სმი ვეგანდელი ცაჭეთი, აი ამითა სასელებია: „სოტრისისმისონ“, „ნანინანისამისონ“ და „მინანისამისონ“. ვეგანდელიცაჭეთისა მთავან აბანანისაში დადგა გლეხისა აჭეს და აბანანის რადიკალებს აბეჭდეს. ინგლისისაში სმი ცაჭეთი ფრანკულს ენაზედ აბეჭდება, ორი კოსისისაში და ერთი, „L'Avenir“-ის, — ჰელიო სსელი ეწოდება: „სინათლისა და გონებისა გამოცემვითა“, „პრეწის ვეგანდელიცაჭეთისა“, „მისის სიმეწინაეულ“, „სსელი მთავრის ამისედა“, „სსელი სინათლისა“, „სინათლისა ოკეანე“, „სსელი ვეგანდელიცაჭეთისა და ცნობათა ზღა“. ბელუვისისგანს და ვანანისგანს

სულ არ არის ცაჭეთი, სოფლო სპან-სეთში-კი ექვსი ვეგანდელიცაჭეთი გამოცემვა დასწრულია. აფრიკის ცაჭეთის სასელებს ვერაჰაში არა აჭეს აბეჭდული, მთავან მთავად სულ 200 ცაჭეთი აბეჭდება, ამითა 30 ვეგანდელიცაჭეთისა და დასწრენი ვერაჰაში ვეგანდელიცაჭეთისა

ამერიკის ცაჭეთის სასელებს ექვსი და შეგანდელიცაჭეთისა მსხრად მთავან ჩვეინას ცაჭესწრეს. პირველი ამერიკული ცაჭეთი დაიჭედა ბოსტონში 1704 წელს და ეწოდებოდა სასელად „Boston News“-ი. 1800 წელს შეგანდელიცაჭეთისა 210 ურნალი და ცაჭეთი იყო თურმე, 1840 წელს ამ რიცხვს 1630-მდე აიწია, სოფლო 1860 წელს — 4000-მდე. ვეგანდელიცაჭეთისა 29 წელს მოიქვამს ამერიკის ვეგანდელიცაჭეთისა რიცხვი ერთი სდაგ აბანანისა. ამის გარდა, აბეჭდებდა 120 ცაჭეთი, რომელიც ვანების ვეგანდელით, შეკანანისა აბანანს ამ ცაჭეთისა რადიკორებულ და წანებეულ თანის მშობელთავე. პირველი ვეგანდელიცაჭეთისა რიცხვისა დასწრად სან-ფრანსისკოში 1871 წელს. განსადაში 700 ურნალი და ცაჭეთი გამოდის. ამის მოსდესს მესამე, პარიზისა და აბანანის რიცხვითა, სდაგ ამ ვანად 50 ცაჭეთი გამოდის. ავსტრი-უნგრეთისა პურიოადული გამოცემვა, სოფლო სანდგინის ვერატესობა, რომლის სატურისა ჰელიო ვანანისა გამოდის, ან ინგლისურ ენაზედ და 3-ჰაჰასსეულ, ორთა შერ რიცხვით რომ ვანანისათ და მთავან ქვეინას ვეგანდელი აბანანით, ვეგანდელი 82,600 აბანანისათვისა ერთი ურნალი აბეჭდება თურმე

დეკემბერი

1 ბავისტია

პარიზში. უმაღლესმა სასამართლომ მოაკრება ჩემი სათითაოდ ყველასაგან და 206 ხმით (ზოგმა სენატორმა ხს სულ არ მიიღო მონაწილეობა მისი მოკრებაში) იცნა ბულნაყე დამნაშაველ შეთქმულობის გამართავში.

2 ბავისტია

მშობრეშაში. გუშინ საღამოს ექვს საათზე მთინი იმპერატორებითი უფილემულებსობანი, ხელმწიფე იმპერატორცა, დიდი მთავარი მინიელ ალექსანდრეს ძე, მისი უმაღლესობა კნინა-ოლენსანდრეს ახული, დიდი მთავარი მინიელ ნიკოლოზის ძე, დიდი ჰერცოგი მეკლენბურგისა მუელლითურთ წაიღინდნ ინტო-დერვარცა ზღაში დიდს მანეფრებზე დასასწრებლად.

სახელმწიფო კონტროლის კანცელარიის დირექტორი ჩერევენსკი და ინიშნა სახელმწიფო კანტორალიორის აბანანად

პარიზში. უმაღლესმა სასამართლომ იმპერატორ და დილიონი იცნა ბულნაყეს თანამოზარედ. ბულნაყე დამნაშაველ იცნა სახელმწიფოს წინააღმდეგს შეთქმულობაში. საქმე ვალანძრე და გლიდა.

მშობრეში. იმპერატორი ფრანც-იოანესი დიდს, ნაშუადღევს, ესტურბათვე. ბიშპისკის და დაპყო იმისთან ნახევარი საათი.

შეტყუებულების ბიურო, 1 მარტი.

Table with 4 columns: Name, Amount, Date, and other details. Includes entries like 'მან. გ.', 'მან. გ.', 'მან. გ.' and names like 'მან. გ.', 'მან. გ.', 'მან. გ.'.

მინორსკვლა ამხელის გამოვლინა უამს... ბათუმიდან გადას: ნუთმბათობა...

მბათობით სდამოს 8 საათზე შორის... მბათობით დალით სტამბოლიდან...

განცხადება

დასჯად და ისედაც... მითხრობა ნ. ლომბურისა...

სიყვარული

„წერაკითხვის საზოგადოებას“ წავხის მადლობა... გრუზინსკი პოეტი...

მესეთის დღათა მონასტრები და რსდს... მსწავლელები გამართულია მასობრივად...

მეტი თემის, სილა შემდეგ წავებ... მბათობით დალით სტამბოლიდან...

მბათობით დალით სტამბოლიდან... მბათობით დალით სტამბოლიდან...

მბათობით დალით სტამბოლიდან... მბათობით დალით სტამბოლიდან...

განცხადება

დასჯად და ისედაც... მითხრობა ნ. ლომბურისა...

სიყვარული

„წერაკითხვის საზოგადოებას“ წავხის მადლობა... გრუზინსკი პოეტი...

მესეთის დღათა მონასტრები და რსდს... მსწავლელები გამართულია მასობრივად...

ტრეტო Цинамдвариянтъ - карской... მსწავლელები გამართულია მასობრივად...

მსწავლელები გამართულია მასობრივად... მსწავლელები გამართულია მასობრივად...

მსწავლელები გამართულია მასობრივად... მსწავლელები გამართულია მასობრივად...

განცხადება

დასჯად და ისედაც... მითხრობა ნ. ლომბურისა...

სიყვარული

„წერაკითხვის საზოგადოებას“ წავხის მადლობა... გრუზინსკი პოეტი...

მესეთის დღათა მონასტრები და რსდს... მსწავლელები გამართულია მასობრივად...

მსწავლელები გამართულია მასობრივად... მსწავლელები გამართულია მასობრივად...

მსწავლელები გამართულია მასობრივად... მსწავლელები გამართულია მასობრივად...

მსწავლელები გამართულია მასობრივად... მსწავლელები გამართულია მასობრივად...

განცხადება

დასჯად და ისედაც... მითხრობა ნ. ლომბურისა...

სიყვარული

„წერაკითხვის საზოგადოებას“ წავხის მადლობა... გრუზინსკი პოეტი...

მესეთის დღათა მონასტრები და რსდს... მსწავლელები გამართულია მასობრივად...

მსწავლელები გამართულია მასობრივად... მსწავლელები გამართულია მასობრივად...

მსწავლელები გამართულია მასობრივად... მსწავლელები გამართულია მასობრივად...

მსწავლელები გამართულია მასობრივად... მსწავლელები გამართულია მასობრივად...

განცხადება

დასჯად და ისედაც... მითხრობა ნ. ლომბურისა...

სიყვარული

„წერაკითხვის საზოგადოებას“ წავხის მადლობა... გრუზინსკი პოეტი...

მესეთის დღათა მონასტრები და რსდს... მსწავლელები გამართულია მასობრივად...